

Karel IV.

Tomáš Boněk

14. 5. 2011 v Anthroposofické společnosti v Praze

Z poznámek zpracovala Miluše Kubíčková

Václavem III., zavražděným v Olomouci, vymřel rod Přemyslovců po meči. Poslední Přemyslovna Eliška se provdala za prvního cizího krále na českém trůně, Jana Lucemburského. Jejich synem byl Václav, pozdější Karel IV. Ten byl již od sedmi let vychováván v Paříži s velkými možnostmi mnohostranného vzdělání. Učitelem mu byl dokonce budoucí papež. Proto za pozdější Karlovy vlády nedocházelo k tehdy obvyklému soupeření moci světské s mocí církevní.

Zlom v životě mladého prince nastal, když ho otec poslal do války v Itálii. Karel byl celkem čtyřikrát ženatý, vždy spokojeně. Nejvíce však miloval první ženu Blanku. Po návratu do Čech ke svému žalu nezastihl již svou matku Elišku. To v něm zřejmě probudilo touhu více matčinu vlast poznat. Vládl zde od roku 1346 do roku 1375.

Koruna českých králů - kterou během života Karel několikrát nově ztvárnil - mu byla nasazena v roce 1347. Obsáhlý rituál vlastní korunovace sám sepsal. Byl současně vysvěcen jako kněz, nikoli aby vykonával kněžské povinnosti, ale aby jako král jednal ve prospěch státních záležitostí.

Ve vztahu k papeži se cítil jako rovný s rovným. V lemniskátě znázorňující vztah horního (duchovního) a dolního (pozemského) světa Karel IV. jakoby stál uprostřed, dokázal sjednotit polaritu moci církevní a světské.

Ta připomíná polaritu dvou proudů, tzv. kainovců a ábelovců. Ty se dodnes vinou dějinami od události, kdy Kain zabil bratra Ábela. Za kainovce lze považovat také pozdější stoupence pragmatického Boleslava, který také zabil bratra Václava, duchovně laděného ábelovce.

Karla IV. lze chápat jako sjednotitele obou protikladných proudů v podobě jeho křesťanského kralování, v němž jako vladař působil ze sil nebes. Nicméně pravým sjednotitelem a středem lemniskáty oddělující oba proudy je Ježíš Kristus.

Osud Karlovi přinášel do cesty příznivé okolnosti. A tak již v dvaatřiceti letech dokázal

založit v Praze univerzitu. Tušil snad, že jednou v ní v budoucnu bude studovat symbol blížící se velké dějinné změny a představitel budoucího vyššího stupně lidské duše - podle Rudolfa Steinera duše vědomé, uvědomělé - mistr Jan Hus?

V době Karlově, kdy středověk šel ke svému vrcholu a současně ke konci, se objevovaly texty zvěstovávající blížící se dějinnou změnu, nástup renesance. Jejím představitelem byl např. Petrarca, s nímž si byl Karel blízký. Nesl v sobě totiž již náznak renesančního člověka. Tehdy se rovněž mluvilo o objevení se Antikrista. Bude to v Praze nebo v Římě, zaznívaly otázky.

Vyvrcholení středověku prostřednictvím osobnosti Karla IV. obrazně představuje hrad Karlštejn, byť dnes je to už jen torzo. (V roce 1918 hrad navštívil Rudolf Steiner.) Za sebou následující kaple - na zdech těch prvních výjevy z 12. kapitoly, tj. poloviny Apokalypsy - připomínají cestu očisty duše, aby se mohla setkat s Kristem a sjednotila se polarita duše a ducha. Často se na hradě objevuje symbol tzv. chymické svatby jako polarity ženského a mužského a zároveň posvátného a sekulárního principu, např. v kapli sv. Kateřiny. Hrad Karlštejn Karel IV. navštěvoval, aby posílněn substancí Kristovou mohl úspěšně vládnout.

Po Karlově smrti se ukázalo, že synové Václav a Zikmund už neměli otcovy předpoklady pro úspěšné vládnutí. Starý svět se tenkrát již bortil, jak to dokazovala mimo jiné existence několika papežů a v důsledku toho zmatek v duších věřících.

Duch času nezahálí, brzy do dějin vstoupila bytost Jana Husa. Ten když dospěl, začal studovat na Karlově univerzitě. K tomu si vydělával přepisováním knih, z nichž ho zaujaly zejména spisy anglického reformátora Johna Viklefa (zemřel v roce 1384). Postupně se pak v Husovi začal probouzet vlastní kritický pohled na církve. Plně se otevřel poznání teprve v Kostnici, kde za pravdu dne 6. července 1415 na hranici obětoval svůj život. Jako by tomuto představiteli začátku nové epochy Janu Husovi předal Karel IV. svou královskou korunu reprezentant vrcholícího středověku. Neposadil ji na jeho hlavu, ale vložil do jeho duše.

Na závěr poznámek z přednášky přidávám citaci z knihy českého filosofa Josefa Tvrdeho „Průvodce dějinami evropské filosofie“, z níž jsem se připravovala za svých vysokoškolských studií v Brně na státní zkoušku z filosofie:

„Kostnický mučedník Jan Hus (1369-1415) svým krásným výrokem o pravdě ukázal, že mu není jen teorií, nýbrž mravním příkazem. Přijímá realistickou teorii Viklefovu, ale i jeho augustiánské učení o předurčení a vytváří z tohoto učení svým odhodlaným a důsledným životem kolektivní sílu, jež se stala vlastním kvasem našeho hnutí reformačního.“ (str. 167)